

РЕКОМЕНДАЦІЇ
Всеукраїнської науково-практичної конференції
за міжнародною участю
«РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
В УКРАЇНІ»

(17-18 березня 2016 року, м. Київ)

**«Від демократії як системи - до демократії як культури:
 сценарії розвитку громадянського суспільства в Україні
 з урахуванням результатів проекту»**

Міністерство
освіти і науки
України

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Швейцарська Конфедерація

PÄDAGOGISCHE
HOCHSCHULE
ZÜRICH

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародною участю «РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В УКРАЇНІ»

«Від демократії як системи - до демократії як культури: сценарії розвитку громадянського суспільства в Україні з урахуванням результатів проекту»

18 березня 2016 року

м. Київ

Конференцію організовано за результатами першої фази швейцарсько-українського проекту «Розвиток громадянських компетентностей в Україні – DOCCU», що впроваджується Національною академією державного управління при Президенті України, Цюрихським педагогічним університетом (Швейцарія), КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти» (Київська область) та Одеським обласним інститутом удосконалення вчителів.

Захід проводився за підтримки Адміністрації Президента України, Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, Міністерства освіти і науки України, Національного агентства України з питань державної служби, Національної академії педагогічних наук України.

Участь в конференції взяли більше 180 підготовлених в рамках проекту майстер-тренерів, педагогічних працівників, державних службовців і працівники органів місцевого самоврядування, які пройшли навчання з освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини (ОДГ/ОПЛ). Серед учасників були представники громадських організацій, науковці, журналісти та представники міжнародних інституцій.

Робота конференції була спрямована на обговорення шляхів переходу від демократії як системи до демократії як культури. Учасники фокус-груп «Державні службовці», «Керівники шкіл» та «Учителі» розробили сценарії розвитку громадянського суспільства в Україні, обговорили основні проблеми розвитку громадянських компетентностей керівників освіти, педагогічних працівників і державних службовців. Значну увагу у роботі секцій приділено питанням взаємодії влади, громади та освітніх установ у впровадженні громадських ініціатив та реформуванні державної влади на регіональному та місцевому рівнях.

За результатами роботи конференції сформовано наступні рекомендації органам державної влади та органам місцевого самоврядування щодо формування та розвитку громадянських компетентностей в Україні:

I. Рекомендації щодо формування та розвитку громадянських компетентностей державних службовців і працівників органів місцевого самоврядування:

1. Національному агентству України з питань державної служби:

- a. Включити до вимог конкурсного відбору виконавців з реалізації тренінгових програм: 1) наявність у тренерів документу (сертифікату), що підтверджує проходження навчання з формування громадянських компетентностей; 2)

- наявність у планах проведення тренінгу методів і прийомів, що сприяють формуванню та розвитку громадянських компетентностей державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування;
- b. Сприяти розробці та впровадженню програм підвищення кваліфікації (Професійних програм підвищення кваліфікації, програм короткотермінових тематичних та постійно діючих семінарів тощо) із формування та розвитку громадянських компетентностей у державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування;
 - c. Посилити співпрацю із органами державної влади і органами місцевого самоврядування у напрямі поширення знань з ОДГ/ОПЛ через популяризацію успішних практик втілення ОДГ/ОПЛ;
 - d. Забезпечити інституційну підтримку розвитку громадянських компетентностей у державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування.
- 2. Національній академії державного управління при Президентіві України, Центрам перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування:**
- a. Організувати навчання викладачів навчальних закладів системи підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування як тренерів щодо розвитку громадянських компетентностей;
 - b. Удосконалювати роботу освітнього порталу для забезпечення інформаційної та методичної підтримки розвитку громадянських компетентностей у державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування;
 - c. Здійснювати розробку навчально-методичного забезпечення викладання тем із формування та розвитку громадянських компетентностей державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування;
 - d. Запроваджувати фундаментальні та прикладні наукові дослідження щодо стану сформованості демократичної культури в органах влади та місцевого самоврядування, громадянських компетентностей у державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.
- 3. Навчальним закладам системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування:**
- a. Продовжувати імплементацію у навчальні програми модулів та тем, вивчення яких забезпечує формування та розвиток громадянських компетентностей у державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, а також застосовувати дидактичні форми, методи та прийоми в інших модулях навчальної програми, що сприяють формуванню та розвитку у слухачів громадянських компетентностей;
 - b. Підвищувати спроможність викладачів системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації (ПППК) державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування до впровадження форм і методів роботи з ОДГ/ОПЛ з різними категоріями слухачів через інтеграцію змісту навчання з їх практичною діяльністю;
 - c. При плануванні роботи Центрів перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування (ЦППК), зокрема при формуванні плану-графіку навчання, враховувати особливості

- сприйняття теми ОДГ/ОПЛ та рівень категорій посад слухачів - державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування;
- d. Забезпечувати в межах навчальних закладів системи ПППК навчання викладачів як тренерів з ОДГ/ОПЛ з акцентом на опанування методиками практико-орієнтовного активного навчання;
 - e. Посилювати співпрацю з регіональними офісами реформ, асоціаціями органів місцевого самоврядування, об'єднаними територіальними громадами, навчальними закладами системи освіти, інституціями громадянського суспільства та міжнародними організаціями щодо використання кращих практик їх діяльності у процесі навчання.
4. Органам державної влади, органам місцевого самоврядування, інституціям громадянського суспільства та всім зацікавленим сприяти поширенню інформації про проект DOCCU та використанню його результатів щодо розвитку громадянських компетентностей та формування демократичної культури.

II. Рекомендації щодо впровадження освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини в систему загальної середньої освіти:

1. Міністерству освіти і науки України

- a. Врахувати при підготовці нових редакцій Державних стандартів початкової, базової та загальної середньої освіти рекомендації щодо включення до їх змісту складової, спрямованої на формування в учнів громадянських компетентностей. Визначити перелік знань та умінь, які дозволять сформувати в учнів, окрім загальних і предметних, ще й громадянські компетентності;
- b. Змінити методологію викладання і навчання шкільним предметам, яка б була спрямована не на засвоєння інформації, а на формування компетентностей; нормативно закріпити вимоги кваліфікаційного мінімуму у роботі вчителя;
- c. Розглянути питання щодо включення компоненту ОДГ/ОПЛ до змісту шкільного підручника нового покоління, робота з яким стане поштовхом до поглиблення партнерства «учитель-учень», спрямує учнів до самостійного набуття загальних і предметних компетентностей та, відповідно, - до формування громадянських компетентностей упродовж усього навчання у школі;
- d. Сприяти зміні філософії взаємин «Школа-влада-громада» шляхом формування партнерських відносин, у яких школа є виразником інтересів громади, громада – замовником послуг та рівноправним партнером школи, влада сприяє цьому співробітництву та корегує його інституціональне забезпечення;
- e. Створювати умови для діяльності такої моделі шкільного самоврядування, яка б відображала систему самоврядування громади, забезпечувала співробітництво представників самоврядування школи і громади, його наступність, підготовку майбутніх лідерів громади, здатних до креативного мислення, сприйняття змін, аналізу;
- f. Рекомендувати закладам післядипломної педагогічної освіти здійснювати навчання дорослих на засадах принципів ОДГ/ОПЛ.

III. Рекомендації щодо впровадження демократичного врядування у загальноосвітніх навчальних закладах:

1. Верховній Раді України:

- a. Законодавчо забезпечувати децентралізацію системи освіти, автономію школи, закріпити права директора школи на вирішення основних питань життєдіяльності закладу, в т.ч. кадрових і фінансових;
- b. На законодавчому рівні надати право педагогічній раді, раді школи (за узгодженням із радою школи) вибору навчальних програм, профілю навчання, підручників;
- c. Законодавчо визначити школу III-го ступеня як профільну, вступ до якої здійснюється за результатами ЗНО;
- d. Законодавчо закріпити права органу учнівського самоврядування як рівноправного суб'єкта навчально-виховного процесу;
- e. Посилити на законодавчому рівні відповідальність батьків за навчання та виховання дитини;
- f. Відобразити ідеї демократичної культури в Законі України «Про освіту».

2. Кабінету Міністрів України:

- a. Прийняти нормативні документи про фінансову діяльність навчальних закладів в умовах децентралізації;
- b. Забезпечити повне державне матеріально-технічне забезпечення навчального закладу на сучасному рівні;
- c. Передбачити: нормативне забезпечення діалогу влади, бізнесу і громадянського суспільства; закріпити податкові пільги для бізнесу, який фінансує розвиток закладів освіти.

3. Міністерству освіти і науки України:

- d. Розробити концепцію розвитку учнівського самоврядування як моделі демократичного управління;
- e. Створити всеукраїнську платформу учнівського самоврядування;
- f. Розробити методичне забезпечення діяльності учнівського самоврядування;
- g. Створити нові державні освітні стандарти загальної середньої освіти;
- h. Розробити типові навчальні програми з можливістю їх адаптації до умов навчання;
- i. Популяризувати приклади вдалої практики демократичної культури в закладах освіти;
- j. Регламентувати участь батьків в освітньому процесі.

4. Органам місцевого самоврядування:

- a. Вести представників органів учнівського самоврядування до складу рад місцевих громад на правах спостерігачів;
- b. Підтримати місцеві органи управління освітою у створенні опорних шкіл з проблем учнівського самоврядування;
- c. Сприяти проведенню навчання депутатів місцевих рад за програмою Проекту.
- d. Практикувати проведення засідань місцевих рад із розгляду питань розвитку громадянських компетентностей жителів громади за участю представників учнівського самоврядування, батьківського активу, педагогічних колективів, спільних просвітницьких та інформаційних заходів.